
ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

УДК 657.372.3:336.564.1

*Свиноус І.В.,
д.е.н., професор,
Хомяк Н.В.,
к.е.н., доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет,
Маєвська А.П.,
викладач,
Житомирський агротехнічний коледж*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. У сучасних умовах просте відтворення залишається теоретичною категорією, оскільки при високому рівні інфляції та підвищенні цін на технічні засоби, обладнання тощо акумулюється недостатньо коштів за час експлуатації основних засобів виробництва. Характерною особливістю відтворювального процесу основних засобів є повторювальні стадії цього процесу на підприємстві через механізм формування та використання амортизаційних відрахувань.

Процес амортизації у цілому можна визначити як єдність поступового перенесення вартості основних засобів на вироблений продукт з метою відшкодування їх вартості та накопичення коштів для забезпечення наступного їх відтворення. Отже, у процесі відтворення основних засобів амортизація повинна виконувати наступні завдання: забезпечення простого відтворення; накопичення засобів для розширеного відтворення; часткове відновлення зношених фондів шляхом ремонту; участь у формуванні системи планово-фінансових нормативів, необхідних для збереження пропорцій відтворення основних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відтворювальні процеси й раціональне використання ресурсів у сільському господарстві досліджували відомі вчені: В. Андрійчук, С. Дусановський, О. Здоровцов, М. Єрін, В. Іванишин, Д. Крисанов, І. Лукінов, В. Мертенс, В. Месель-Веселяк, О. Могильний, О. Онищенко, О. Олійник, І. Охріменко, Б. Пасхавер та інші. Проте, існуючі реалії функціонування господарств корпоративного сектору аграрної економіки вимагають перегляду ролі і місця амортизації як джерела внутрішніх фінансових ресурсів відтворення основних засобів.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо формування засад ефективного використання коштів амортизації як джерела відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі відтворення основних засобів виробництва амортизація проявляється через основні функції: відтворювальну, розподільчу та стимулюючу. Відтворювальна функція полягає у цільовому призначенні, а саме у підтримці масштабів виробництва на досягнутому рівні. Розподільча функція проявляється у розподілі у часі витрат на придбання активу, що амортизується, а також у виборі форм розширеного виробництва (нове будівництво, модернізація, реконструкція тощо). Завдяки цій функції амортизація активно впливає на всі сторони відтворювального процесу. Стимулююча функція знаходить прояв через прискорення темпів заміни фізично та морально зношеного обладнання.

Отже, зберігаючи за собою вищеперераховані функції, амортизаційний механізм може не лише забезпечити ресурсну частину відтворювального процесу, але і виступає регулятором інвестиційної активності. Амортизація визначає швидкість знецінення, а через неї – швидкість оновлення основних засобів.

У нинішніх умовах відтворення основних засобів розглядається як особлива проблема, вирішення якої вимагає розгляду й інших аспектів її стану. У результаті переходу до ринкової економіки відбулася не лише зміна форм власності на засоби виробництва, структури вкладень, але й механізму відтворення основних засобів.

У нових економічних умовах головною метою більшості підприємств стало одержання прибутку при використанні наявних засобів праці. Пріоритетні, але довгострокові інвестиційні програми щодо

реконструкції та технічного переозброєння для підтримки розширеного відтворення основних виробничих засобів стали недосяжними для реалізації.

Нині підприємства аграрного сектору потребують значних інвестиційних ресурсів для відновлення активної частини основних засобів виробництва, однак забезпечити їх у повному обсязі досить складно, а головною причиною є обмеженість внутрішніх джерел накопичення. Підприємства можуть самостійно приймати рішення щодо активізації процесу оновлення. Для цього їм необхідно сформувавши процес відтворення основних засобів, тобто визначити послідовність дій з урахуванням галузевих, регіональних, зовнішньоекономічних та інших особливостей підприємства.

Враховуючи вагомість виваженого переходу до формування процесу відтворення основних засобів на підприємстві, виникає потреба удосконалення методології його наукового обґрунтування. Виходячи із доцільності використання можливих способів оновлення амортизаційної, фінансової та технічної політики підприємства, необхідно сформувавши раціональну структуру і послідовність етапів процесу відтворення активної частини виробничих засобів, оскільки основним завданням при формуванні процесу відтворення є перетворення фінансових ресурсів підприємства (власних і позичкових) у виробничі активи.

Існує кілька концепцій амортизаційних відрахувань, одна з яких трактує амортизацію як витрати на відтворення основних засобів, включених у собівартість реалізованої продукції. Основною метою її є формування фінансових результатів для відновлення засобів праці у майбутньому в натуральній формі. Ця концепція передбачає виконання принаймні двох умов: достатність величини амортизаційних відрахувань для заміни вибулих основних засобів та їх цільове використання. Однак у вітчизняній практиці цільове використання відрахувань не регламентується податковими органами, за винятком випадків прискореної амортизації і здійснення капітальних вкладень за рахунок зменшення обсягу прибутку, що підлягає оподаткуванню.

Несприятливі економічні умови сільськогосподарських підприємств зумовили широкомасштабне нецільове використання амортизації. Одним із механізмів підвищення ролі амортизації може стати посилення впливу і контроль держави за формуванням і цільовим використанням амортизаційних відрахувань, тобто непряме регулювання відтворення активної частини виробничих засобів. Однак з урахуванням неплатоспроможності значної частини сільськогосподарських підприємств контроль над цільовим використанням амортизаційних відрахувань може позбавити їх можливості поповнення запасів оборотних засобів і повністю призупинити господарську діяльність. Унаслідок цього проблему можна вирішити, якщо поєднати необхідність поповнення нестачі оборотних засобів із необхідністю регулювання використання амортизації на відтворювальні цілі. Нині як у фінансовій, так і в бухгалтерській науковій літературі ведеться досить активна дискусія з даного питання. Стимулювання цільового використання амортизаційних відрахувань пропонується здійснювати як у вигляді жорстких заходів контролю, так і надання узгоджених амортизаційних і податкових пільг.

Призначення амортизаційного фонду як особливого резерву полягає у відтворенні основного капіталу, який є фінансовим ресурсом для капітальних вкладень. Цей фонд призначений для простого відтворення основного капіталу, для заміни зношених засобів новими, рівними за вартістю. Але в умовах високих темпів науково-технічного прогресу амортизація виступає джерелом розширеного відтворення основного капіталу, і тому моменти його простого і розширеного відтворення гармонійно поєднуються, а їх розмежування носить умовний характер [1; 2].

У планово-адміністративній економіці амортизаційний фонд використовувався підприємствами суворо за цільовим призначенням – на капітальні вкладення. Основна частина амортизації, що спрямовувалася на повне відновлення засобів праці, централізувалася галузевими міністерствами і направлялася на фінансування централізованих капітальних вкладень. Кошти амортизаційного фонду зберігалися на особливому рахунку, їх цільове використання суворо контролювалося [3].

В умовах ринкових відносин підприємствам надано право самостійно вирішувати питання про використання коштів амортизаційного фонду. Але у зв'язку з тим, що трансформаційна економіка супроводжується кризовим станом, нестачею фінансових ресурсів і наявністю неплатежів, кошти амортизаційного фонду спрямовуються переважно на поточні потреби підприємства. Проте нецільове використання ресурсів амортизаційного фонду суперечить закономірностям відтворення основного капіталу в умовах ринкового господарювання. Отже, вирішення проблеми порядку використання амортизаційного фонду безпосередньо пов'язане з виходом економіки із кризового стану, стабілізацією виробництва і збільшенням обсягів фінансових ресурсів (табл. 1).

Практично всі внутрішні фінансові ресурси, а саме амортизаційні відрахування, прибуток тощо, які мали б інвестуватися в техніку та обладнання, в сільськогосподарських підприємствах використовуються на фінансування оборотного капіталу, у тому числі на купівлю насіння, пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, сплату банківських відсотків тощо. Цим викривляються принципи фінансування сільськогосподарських підприємств, тобто поповнення обігових коштів здійснюється за рахунок капітальних. Як наслідок, ці процеси спричиняють вимивання капіталу із сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 1

Динаміка сум амортизаційних відрахувань у сільськогосподарських підприємствах

Показники	Рік						2014 р. у % до :	
	2012		2013		2014		2012 р	2013 р
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%		
Сільське господарство	3530	5,8	3963	5,3	4846	4,9	137,3	122,3
У т.ч. рослинництво	2661	6,6	2989	5,9	3808	5,4	143,1	127,4
тваринництво	869	4,2	974	3,9	1038	3,6	119,4	106,6

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України.

З огляду на щорічне зменшення кількісного складу машинно-тракторного парку та його балансової вартості в сільськогосподарських підприємств зменшуються можливості власних традиційних джерел оновлення й поповнення машинно-технологічного парку, зокрема амортизаційного фонду. Нині в економічній літературі висловлюються різні точки зору щодо ролі та місця амортизаційного фонду як джерела відтворення основного капіталу. Так, зокрема, деякі автори стверджують, що формування амортизаційного фонду є пережитком старого бухгалтерського алгоритму відображення у звітності амортизації, який і призводив до штучного виникнення віртуального амортизаційного фонду [4]. І взагалі «поняття «амортизаційного фонду» залишилось у тому періоді часу, коли діяла тільки державна форма власності [5].

Інша точка зору полягає в тому, що хоча система обліку амортизації нині й не передбачає її нагромадження в амортизаційному фонді, створення такого фонду є економічно доцільним, тому пропонується два варіанти використання амортизаційних відрахувань. Відповідно до першого варіанта пропонується резервувати амортизаційні відрахування в амортизаційному фонді, розміщувати його на депозитних банківських рахунках під певні відсотки і використовувати відповідно до його призначення як одне із джерел відтворення основного капіталу. При цьому витрати на виконання всіх видів ремонту, модернізацію й інші види оновлення засобів праці за період їх використання відносять на собівартість продукції в межах сум, встановлених чинним законодавством, або покриваються за рахунок прибутку. Сутність другого варіанта полягає в тому, що амортизаційні відрахування надходять у господарський обіг для збільшення обігових коштів підприємства. У результаті цього підприємство отримує приріст прибутку, що розраховується як добуток суми амортизаційних відрахувань у поточному періоді та ставки дохідності обігових коштів. Таким чином, амортизаційний фонд повинен включати кошти, необхідні для повного відтворення основного капіталу на новій технічній основі, а також для виконання усіх видів ремонту та модернізації [6].

Отже, формування нових умов господарювання, впровадження комерційних засад у діяльності підприємств, приватизація державних підприємств змушує і науковців, і практиків обґрунтовувати нові підходи до формування джерел відтворення основного капіталу. Однак, амортизаційний фонд є одним із найбільш доступних фондів, які використовуються для інвестицій у нові активи. Теоретично амортизаційний фонд передбачений для простого відтворення, але практично він відіграє значно більшу роль, оскільки оновлення основного капіталу з цього джерела проводиться на новій технічній основі. Частина виручки від реалізації виробленого товару, яка дорівнює сумі нарахованої амортизації, може бути перерахованою на спеціальний рахунок у банку, може вкладатися в цінні папери, залишатися у складі обігових коштів підприємства і враховуватися при розробці фінансового плану підприємства. Однак за будь-якого варіанта накопичена амортизація основного капіталу повинна використовуватись тільки на його відновлення як джерело інвестицій, тобто економічний зміст цієї частини виручки від прийнятого варіанта використання не повинен змінюватися [7].

Амортизаційні відрахування як особлива економічна категорія виступає водночас як витрати виробництва, так і ресурс відтворення, виконуючи роль з'єднувального елементу об'єднує велику кількість економічних показників – собівартість, прибуток, ціну, податки, динаміку основних балансових параметрів, кількісні та якісні оцінки виробничого потенціалу.

Проблема використання амортизації як інструменту інвестування та реновації основних засобів набуває особливої актуальності в сучасних ринкових умовах через зниження бюджетного фінансування сільського господарства. В умовах лібералізації державної амортизаційної політики підприємства самі встановлюють період корисного використання основних засобів, вибирають способи нарахування амортизації і т.д. По суті усунуто жорстку регламентацію держави в частині амортизаційної політики і начебто розширено права підприємств у реалізації цих важливих процесів.

Водночас, стислість і схематичність викладу методичних підходів у нормативних документах значно ускладнює застосування нелінійних методів нарахування амортизації, а відсутність науково обґрунтованої методики їх оцінки з урахуванням фактору часу гальмує їх впровадження в економічну практику. Обґрунтування методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо формування

амортизаційної політики сільськогосподарських підприємств дозволить створити основу для використання амортизації як реального інструменту управління відтворенням основних засобів і нематеріальних активів.

Серед вчених-економістів немає єдиного підходу до тлумачення сутності поняття «знос», «амортизація», «зношування». Між категоріями «знос», «амортизація», «зношування» можна простежити взаємозв'язок: у процесі використання та під впливом зовнішніх чинників основні засоби втрачають свою споживчу вартість, що узагальнюється їхнім зносом. Втрата споживчої вартості зумовлює втрату вартості, що спричиняє їхнє зношування [8].

За тлумаченням довідника бухгалтерів і рахівників (1926 р.), яке наводить Л. В. Городянська: «Вартість майна показується в балансі в постійній сумі, а тому погашення проводиться шляхом створення особливого фонду, що називається амортизаційним» [9]. Тут йдеться про «погашення» вартості об'єктів основних засобів через нарахування амортизації. У радянській економічній енциклопедії (1962 р.) зазначено: «Амортизація основних фондів – поступове перенесення вартості основних фондів на вироблений продукт з метою відшкодування та накопичення грошових коштів для наступного повного і часткового їх відновлення» [10].

Відомо, що вартісний знос основних засобів, що відбувається у суспільно необхідних обсягах, супроводжується створенням відповідного фонду відшкодування у вартості продукту – фонду амортизації. При цьому термін корисної експлуатації основних засобів – це період часу, протягом якого основні засоби будуть використовуватися підприємством, або з їх використанням буде виготовлено очікуваний підприємством обсяг продукції.

Знос нараховується на всі необоротні активи, що перебувають на балансі підприємства, за винятком такої групи об'єктів: земельні ділянки та капітальні витрати на поліпшення земель; будинки й споруди, які є унікальними пам'ятниками архітектури та мистецтва; обладнання, експонати, зразки, діючі та недіючі моделі, макети й інші наочні посібники, що знаходяться в кабінетах і лабораторіях та використовуються з навчальною і науковою метою. Такий підхід відіграв важливу історичну роль у визнанні легітимності витрат на амортизацію у складі витрат підприємства.

Так, Л. Бернстайн зазначає: «амортизація – це процес, за допомогою якого вартість майна, будівель та обладнання розподіляється протягом строку їх експлуатації. Мета амортизації – відшкодування у результаті діяльності за допомогою цього розподілу первісної вартості активів» [11].

Амортизаційна політика в сільському господарстві як економічна категорія є невід'ємною частиною аграрної політики держави, отже, вона повинна бути найважливішим важелем впливу держави на економічні процеси в аграрній сфері країни. Разом із тим узагальнення літературних джерел показує, що серед вчених-економістів і практиків немає єдиного методичного підходу у розумінні сутності амортизаційної політики як цілісної системи як на макро-, так і на мікрорівні.

На нашу думку, амортизаційна політика на макрорівні повинна сприяти вирішенню таких питань: активізації розвитку НТП; прискоренню процесу оновлення основного капіталу і нарощуванню національного багатства країни; оптимізації строків корисного використання майна; накопиченню достатніх коштів для простого і розширеного виробництва; створенню умов для об'єктивної оцінки та переоцінки основних виробничих засобів.

При обґрунтуванні амортизаційної політики держава повинна дотримуватися таких принципів і положень: своєчасність і правильність здійснення переоцінки основних засобів, особливо в умовах інфляції; диференційованість строків корисного використання і відповідно норм амортизації залежно від функціонального призначення основних засобів; облік їх морального та фізичного зносу; забезпечення за рахунок амортизаційних відрахувань не лише простого, але і розширеного відтворення основних засобів; забезпечення цільового характеру використання амортизаційних відрахувань на підприємствах усіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання; можливість здійснення всіма підприємствами прискореної амортизації; стимулювання своєчасного оновлення основних засобів і прискорення НТП; надання більших прав підприємствам у галузі проведення амортизаційної політики.

Базуючись на загальних принципових положеннях амортизаційної політики держави, кожне підприємство розробляє і реалізує власну амортизаційну політику, тобто, враховуючи принципи, методи і норми амортизаційних відрахувань, кожне підприємство має можливість їх адаптувати до конкретних умов господарювання. Це досягається на основі реалізації передбачених законодавством меж строків корисного використання необоротних активів, ступеня їх експлуатації, джерел фінансування їх придбання, методів нарахування амортизації тощо.

Амортизаційну політику на мікрорівні можна розглядати з різних сторін. Зокрема, І.А. Бланк у своїх працях розкриває амортизаційну політику як складову загальної політики управління операційним основним капіталом, як частину загальної політики формування власних інвестиційних ресурсів, як складову загальної політики управління операційними оборотними активами [12]. Економічний зміст амортизаційної політики як частини загальної політики управління операційними позаоборотними активами полягає в індивідуалізації рівня інтенсивності відновлення відповідно до специфіки їх експлуатації. Амортизаційна політика як складова частина формування власних

інвестиційних ресурсів передбачає управління амортизаційними відрахуваннями від використовуваних власних основних засобів і нематеріальних активів з метою їх реінвестування у виробничу діяльність.

Отже, щоразу зміст амортизаційної політики у цих варіантах розкривається або через інтенсивність оновлення необоротних активів, або через управління амортизаційними відрахуваннями.

Висновки з проведеного дослідження. На нашу думку, в економічному змісті амортизаційної політики має бути відображена кожна з цих сторін і їх необхідно розглядати в сукупності. Якщо виходити зі змісту амортизаційної політики як комплексного поняття, то воно повинно включати: основні сегменти поновлення необоротних активів залежно від інтенсивності їх використання, питання формування необхідних амортизаційних ресурсів, а також їх використання згідно з функціональним призначенням. З урахуванням наведених вище методичних підходів сутність амортизаційної політики господарюючого суб'єкта, на наш погляд, слід представити таким чином.

Амортизаційна політика на мікрорівні – це комплекс науково обґрунтованих заходів, спрямованих на своєчасне та якісне оновлення необоротних активів, формування достатнього рівня амортизаційних відрахувань та їх використання як інвестиційного ресурсу, з метою забезпечення безперервного процесу відтворення з високим рівнем ефективності. Тобто амортизацію слід розглядати як складову частину механізму інвестування в аграрному виробництві. При цьому правильне розуміння економічної природи, сутності та функцій амортизації дозволить обґрунтовано підходити до вирішення проблем, пов'язаних із розробкою норм амортизаційних відрахувань, методів амортизації, використанням накопичених амортизаційних коштів, визначенням оптимальних термінів служби основних засобів.

Бібліографічний список

1. Грінко А. Амортизаційна політика підприємства / А. Грінко // Регіональні перспективи. – 2003. – № 4–5. – С. 177–179.
2. Житний П. Концепція формування амортизаційної політики в умовах ринкової економіки / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 3. – С. 13–17.
3. Хотомлянський О. Амортизаційний фонд як джерело відтворення основних засобів / О. Хотомлянський // Економіка України. – 2004. – № 3. – С. 38–42.
4. Косова Т.Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства / Т.Д. Косова // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 9. – С. 157–171.
5. Огіччук М. Амортизаційні відрахування як джерело фінансового забезпечення відтворення основних засобів у сільському господарстві / М. Огіччук, К. Утенкова // Економіка АПК. – 2007. – № 7. – С. 90–95.
6. Вініченко І.І. Амортизаційна політика в інвестиційній діяльності підприємств / І.І.Вініченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 8. – С. 3–6.
7. Проданчук М. Концепція амортизаційної політики та її вплив на формування основних засобів / М. Проданчук // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 29–34.
8. Бондар О.В. Проблеми формування амортизаційної політики в ринкових умовах господарювання / О.В. Бондар // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1. – С. 38–42.
9. Городянська Л.В. Особливості нарахування і використання амортизації в обліково-аналітичній та податковій системах / Л.В. Городянська // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2. – С. 101–112.
10. Борисенко З.М. Амортизаційна політика / З.М. Борисенко – К. : Наукова думка, 1993. – 135 с.
11. Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности. Теория, практика и интерпретация: учеб. пособ. / Л.А. Бернстайн; [пер. с англ.]. – М. : Экономика, 1996. – 624 с.
12. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – К. : Эльга, 2004. – 656 с.

References

1. Hrinko, A. (2003), "Depreciation policy of the enterprise", *Regionalni perspektyvy*, no. 4–5, pp. 177–179.
2. Zhytnyi, P. (2004), "Concept of formation of the depreciation policy in market economy conditions", *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 3, pp. 13–17.
3. Khotomlianskyi, O. (2004), "Depreciation fund as a source of reproduction of fixed assets", *Ekonomika Ukrainy*, no. 3, pp. 38–42.
4. Kosova, T.D. (2003), "Depreciation as a investment resource of the enterprise", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 157–171.
5. Ohichuk, M. and Utenkova, K. (2007), "Amortization deductions as a source of financial provision reproduction of fixed assets in agriculture", *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 90–95.
6. Vinichenko, I.I. (2007), "Depreciation policy in investment activities of the enterprises", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 3–6.

7. Prodanchuk, M. (2007), "The concept of depreciation policy and its influence on the formation of fixed assets", *Ekonomika APK*, no. 3, pp. 29–34.
8. Bondar, O.V. (2005), "Problems of formation of depreciation policy in market conditions of economy", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1, pp. 38-42.
9. Horodianska, L.V. (2006), "Peculiarities of accrual and use of depreciation in accounting and analytical and tax systems", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 101-112.
10. Borysenko, Z.M. (1993), *Amortyzatsiina polityka* [Depreciation policy], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine, 135 p.
11. Bernstein, L.A. (1996), *Analiz fynansovoy otchetnosti. Teoriya, praktika i interpretatsiya* [Analysis of financial statements. Theory, practice and interpretation], tutorial, Trans. from English., Ekonomika, Moscow, Russia, 624 p.
12. Blank, I.A. (2004), *Finansovyy menedzhment* [Financial management], Elga, Kyiv, Ukraine, 656 p.

Свиноус І.В., Хомяк Н.В., Маєвська А.П. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Мета. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо формування засад ефективного використання коштів амортизації як джерела відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. Аргументація теоретичних положень та одержаних висновків, які характеризують основні тенденції розвитку відтворювальних процесів основних засобів в сільськогосподарських підприємствах, здійснювалася у межах системного підходу, який охоплює як загальнонаукові (діалектичний, інтуїтивний, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, закони логіки), так і економічні методи досліджень (порівняльного аналізу – для зіставлення економічних явищ у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку; для порівняння кількісних та якісних показників розвитку сільськогосподарських підприємств; статистично-економічний і графічний – збір, обробка статистичних даних).

Результати. Обґрунтовано теоретико-методичні підходи щодо ролі і місця амортизації та амортизаційного фонду як джерела власних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що забезпечує відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах.

Наукова новизна. Запропоновано теоретичне обґрунтування поняття «амортизація» як складову частину механізму інвестування в аграрному виробництві та «амортизаційної політики», як комплекс науково обґрунтованих заходів, спрямованих на своєчасне та якісне оновлення необоротних активів, формування достатнього рівня амортизаційних відрахувань та їх використання як інвестиційного ресурсу з метою забезпечення безперервного процесу відтворення з високим рівнем ефективності.

Практична значущість. Запропоновано механізм нарахування амортизації основних засобів у сільськогосподарських підприємствах та зберігання цих відрахувань в окремому фонді, сформованому на розрахунковому рахунку у вигляді депозитного вкладу, що забезпечить уникнення втрат, пов'язаних з інфляційними процесами, і придбання технічних засобів у міру накопичення коштів.

Ключові слова: амортизація, амортизаційна політика, основні засоби, відтворення, сільськогосподарське підприємство.

Svynous I.V., Khomiak N.V., Maievska A.P. METHODOLOGICAL APPROACHES CONCERNING THE USE OF DEPRECIATION AS A SOURCE OF REPRODUCTION OF FIXED ASSETS AT THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

Purpose. The aim of the article is the development of theoretical, methodological provisions and practical recommendations on forming foundations of efficient use of funds of depreciation as a source of reproduction of fixed assets of agricultural enterprises.

Methodology of the study. The argument of theoretical propositions and obtained findings that characterize the main trends of the development in the reproductive processes of fixed assets at the agricultural enterprises carried out within a systematic approach that covers both general and scientific (dialectical, intuitive, scientific abstraction, induction and deduction, analysis and synthesis, the laws of logic) and economic research methods (comparative analysis – for comparison of economic phenomena in different time periods in order to identify causal links; to compare quantitative and qualitative indicators of development of agricultural enterprises; statistical and economic, graphics – for collection, processing statistical data).

Findings. The theoretical and methodological approaches to the role and place of amortization and depreciation of fund as a source of own financial resources of business entity that provide the reproduction of fixed assets at the agricultural enterprises have been substantiated in the article.

Originality. A theoretical substantiation of the notion of "depreciation" as a part of the mechanism of investment in the agricultural production and "depreciation policy" as a set of scientifically based measures aimed at timely and qualitative renewal of fixed assets, the formation of a sufficient level of amortization deductions and using them as investment resources in order to ensure a continuous process of reproduction with high levels of efficiency was proposed in the article.

Practical value. It was proposed the mechanism of depreciation of fixed assets at agricultural enterprises and storage of these deductions in a separate fund, formed in the current account as a deposit, which will ensure the avoidance of losses associated with inflation processes, and acquisition of technical means as the accumulation of funds.

Key words: depreciation, amortization policy, fixed assets, reproduction, agricultural enterprises.

Свиноус И.В., Хомяк Н.В., Маевская А.П. МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ АМОРТИЗАЦИИ КАК ИСТОЧНИКА ВОСПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Цель. Целью исследования является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций относительно формирования основ эффективного использования средств амортизации как источника воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. Аргументация теоретических положений и полученных выводов, характеризующих основные тенденции развития воспроизводственных процессов основных средств в сельскохозяйственных предприятиях, осуществлялась в рамках системного подхода, который охватывает как общенаучные (диалектический, интуитивный, научной абстракции, индукции и дедукции, анализа и синтеза, законы логики), так и экономические методы исследований (сравнительного анализа - для сопоставления экономических явлений в различные временные периоды с целью выявления причинно-следственной связи, для сравнения количественных и качественных показателей развития сельскохозяйственных предприятий; статистически-экономический и графический - сбор, обработка статистических данных).

Результаты. Обоснованы теоретико-методические подходы относительно роли и места амортизации и амортизационного фонда как источника собственных финансовых ресурсов предприятия, обеспечивающий воспроизводство основных средств в сельскохозяйственных предприятиях.

Научная новизна. Предложено теоретическое обоснование понятия «амортизация» как составную часть механизма инвестирования в аграрном производстве и «амортизационной политики», как комплекс научно обоснованных мероприятий, направленных на своевременное и качественное обновление необоротных активов, формирование достаточного уровня амортизационных отчислений и их использования в качестве инвестиционного ресурса с целью обеспечения непрерывного процесса воспроизводства с высоким уровнем эффективности.

Практическая значимость. Предложен механизм начисления амортизации основных средств в сельскохозяйственных предприятиях и хранения этих отчислений в отдельном фонде, сформированном на расчетном счете в виде депозитного вклада, что позволит избежать потерь, связанных с инфляционными процессами, и приобретение технических средств по мере накопления средств.

Ключевые слова: амортизация, амортизационная политика, основные средства, воспроизведение, сельскохозяйственное предприятие.